

Особливої уваги потребують найбільш уразливі категорії населення — діти, жінки, особи, які втратили близьких або пережили насильство.

Список використаних джерел:

1. ГОРВАТ А. М. ВІЙНА ТА ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД: МЕХАНІЗМИ ВИНИКНЕННЯ ТА ПІДХОДИ ДО ЛІКУВАННЯ. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2025. № 1. С. 132–138. URL: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2025.1.15358> (дата звернення: 04.07.2025). <file:///C:/Users/user/Downloads/25.pdf>
2. СПЕЦИФІКА ПРОЯВУ СИМПТОМАТИКИ ПТСР В ОСОБИСТІСНОМУ ВИМІРІ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ І ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ ПІД ЧАС ВІЙНИ / Ю. Бойчук та ін. *Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди "Психологія"*. 2025. № 72. С. 55–87. URL: <https://doi.org/10.34142/23129387.2025.72.04> (дата звернення: 04.07.2025). <file:///C:/Users/user/Downloads/17126-49998-1-SM.pdf>
3. Пилипенко Н. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ТА ПІДТРИМКА ПОСТТРАВМАТИЧНИМ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ В УКРАЇНІ. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. С. 142–148. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2022-70-6-142-148> (дата звернення: 04.07.2025). <http://visnyk.nuou.org.ua/article/view/263647/264595>

Abstract: The study examines the psychological characteristics of post-traumatic stress disorder (PTSD) in the context of war, with a particular focus on the factors contributing to its development and its symptomatology. Contemporary approaches to providing psychological support and assistance are analyzed.

Keywords: PTSD, Full-scale invasion, mental health, traumatic experience, psychological assistance.

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

**ДОРОЖ Марина, здобувачка вищої освіти
Спеціальність Н6 Ветеринарна медицина
Миколаївський аграрний університет**

Abstract: the theses highlight the role and significance of the historical and cultural heritage of our people for preserving the national self-identification of youth and refugees in the conditions of globalization and war.

Keywords: historical and cultural heritage, self-identification, historical memory, refugees, internally displaced persons.

На початку ХХІ століття, в умовах швидких і часто руйнівних для самоідентифікації як окремої людини, так і суспільства в цілому глобалізаційних процесів, інтерес до історичного минулого власного народу в усій його

багатогранності є могутнім стимулом для збереження історичної пам'яті. Важливою складовою суспільного консенсусу є виховання любові до рідної землі, обізнаність, осмислення, повага та гордість за здобутки попередніх поколінь, бажання продовжувати й розвивати традиції та найкращі практики минулого. Сьогодні, через військові дії, ми маємо мільйони біженців і вимушених переселенців, які відірвані від свого дома, від звичного життя, від звичної для себе рідної культури. В цих умовах задача збереження національно-культурної самоідентифікації стає надзвичайно актуальною.

Як справедливо зазначає Н.М. Барановська, національно-культурні пам'ятки є винятковим свідченням минулого, джерелом історичної мудрості, яка пронизує усі аспекти національно-духовного життя. Вони активізують уяву, історичний та художньо-культурний інтерес, стають вагомим об'єднавчим чинником, стимулюють відродження інтересу суспільства до національної спадщини як цінного інтелектуального народного надбання, дієвого модусу самоідентифікації та консолідації суспільства [1, с. 9].

Історико-культурна спадщина має величезний загальноосвітній, виховний та консолідаційний потенціал, є важливою складовою державної інформаційної безпеки, а тому завдання її виявлення, дослідження, захисту, збереження та примноження народного культурного надбання та всебічну підтримку розвитку культури і мистецтва, відповідно до статті 10 «Засади внутрішньої політики в гуманітарній сфері» Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», повинні займатися відповідні державні органи [2, пункт 11].

В умовах повномасштабного вторгнення, загрози збереженню нашої історико-культурної спадщини різко зростають. На сьогодні ми маємо страшні цифри руйнації. Згідно із оцінками Міністерства культури та інформаційної політики України, які було оприлюднено на конференції «Шлях до відновлення українського культурного сектору» (червень 2024 р., Вільнюс), в Україні, станом на початок 2024 року було зруйновано і втрачено 1080 пам'яток культурної спадщини і 2003 заклади культури, 1700000 музейних предметів залишаються на

окупованих територіях, майже півмільйона музейних предметів втрачено та евакуйовано [3, с. 23].

Під значною загрозою перебуває існування не тільки об'єктів матеріальної культурної спадщини, до якої відносяться історичні, археологічні, культурні об'єкти, зразки монументального, садово-паркового, ландшафтного мистецтва, об'єкти науки та техніки тощо. Серйозне занепокоєння викликає стан збереження нематеріальної культурної спадщини (НКС), головними елементами якої є мова й фольклор, народні свята та традиції, сімейна обрядовість, різноманітні традиційні ремесла й ритуали, народна кулінарія.

Сьогодні в Україні діє низка програм, направлених на захист і збереження народної культурної спадщини, її широку популяризацію як всередині держави, так і за її межами. Найбільш значимі елементи занесені до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини України, який станом на 2025 рік налічує 115 зразків, які представляють народну культуру з усіх куточків нашої держави [4]. В Національному переліку представлені два елемента нематеріальної культурної спадщини Миколаївщини: традиція весільної обрядової випічки з Баштанщини та народні настінні розписи, які отримали назву «таврійського розпису».

Список використаних джерел:

1. Барановська Н.М. Національна історико-культурна спадщина в системі історичної пам'яті та викликів сучасної глобалізації / Н.М. Барановська // Historical and Cultural Studies. – Vol. 3, No. 1, 2016. – С. 7 – 12. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jan/7722/4.pdf>

2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року, № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

3. Істотні питання політики: культурна спадщина. Базовий звіт Міністерства культури та стратегічних комунікацій (МКСК) за 2024 рік. URL: https://www.ppv.net.ua/uploads/work_attachments/RESPOL_Cultural_heritage-2024.pdf

4. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини України. URL: <https://mcsc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/nacjonalnyj-perelik-elementiv-nks-stanom-na-16.07.2025.pdf>

Abstract: the theses highlight the current problem of preserving the historical and cultural heritage of our people as an important factor of national identity, which is relevant for modern Ukrainian society.

Keywords: *historical and cultural heritage, self-identification, historical memory, refugees, internally displaced persons.*

*Науковий керівник – БОЖКОВА Ганна,
кандидат історичних наук, доцент
кафедри українознавства та суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
М. Миколаїв*

ПРОЯВИ БАР'ЄРІВ СПІЛКУВАННЯ ПІДЛІТКІВ З АКЦЕНТУЙОВАНИМИ РИСАМИ ХАРАКТЕРУ

**ДУДНИК Анастасія, здобувачка вищої освіти
спеціальність С4 «Психологія»**

Міжнародний гуманітарний університет

Анотація: *Метою дослідження є розроблення психолого-педагогічних заходів, спрямованих на подолання виявлених бар'єрів спілкування. У межах дослідницького проекту обґрунтовано вибір комплексного психодіагностичного інструментарію, який включає опитувальник акцентуації характеру К. Леонгарда – Х. Шмішека, Communication Skills Questionnaire, Non-Verbal Communication Questionnaire та опитувальник міжособистісних відносин Т. Лірі. Емпіричне дослідження проведено серед 38 підлітків 12–16 років. Результати показали, що більшість респондентів мають середній рівень акцентуації (55,26 %), поєднаний із підвищеною емоційною реактивністю та зниженим рівнем асертивності (66 %), що зумовлює виникнення бар'єрів у спілкуванні. Водночас виявлено високий рівень кооперативності та достатню невербальну чутливість, що відображає потенціал для розвитку ефективної комунікації.*

Ключові слова: *комунікативні бар'єри, акцентуйовані риси характеру, підлітки, асертивність, невербальна поведінка.*

У підлітковому віці формуються ключові механізми соціалізації, становлення особистості та самосвідомості. Водночас цей період зумовлюється підвищеною чутливістю до соціальної оцінки, емоційною нестабільністю та потребою в самоствердженні. Наявність акцентуйованих рис характеру — тобто надмірно виражених індивідуально-психологічних особливостей — значно ускладнює процес міжособистісного спілкування. Саме в підлітковому середовищі, де домінують видом діяльності є спілкування з ровесниками, будь-які комунікативні труднощі набувають особливої гостроти.

Акцентуації характеру зумовлюють специфічні бар'єри у спілкуванні — емоційні, когнітивні, поведінкові, які проявляються у неадекватному сприйнятті соціальних сигналів, порушенні емпатійних процесів, підвищеній конфліктності